

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-199/24 – 1

Asia C-199/24

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

13.3.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Attunda tingsrätt (Ruotsi)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

1.3.2024

Kantaja:

ND

Vastaaja:

Garrapatica AB

ATTUNDA TINGSRÄTT [––]

[––]

ASIANOSAISET

Kantaja

ND

Vastaaja

Garrapatica AB, [––]

Tukholma

[––]

ASIA

Vahingonkorvaus [ynnä muuta]; nyt kysymys ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä unionin tuomioistuimelle

[– –]

Tingsrätten tekee seuraavan

PÄÄTÖKSEN

- 1 Tingsrätten (käräjäoikeus) päättää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla pyytää Euroopan unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua [– –].
- 2 Tingsrätten lykkää asian käsittelyä, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisun.

[– –]

ENNAKKORATKAISUPYYNTÖ**Riita-asia**

Garrapatica AB [ylläpitää] Lexbase-nimistä tietokantaa ja julkaisee tietokannassa rikosasioissa osallisina olleiden henkilöiden henkilötietoja. Lehdistö-, radio- ja televisioviranomainen on myöntänyt Lexbaselle [niin sanotun] julkaisutodistuksen. ND tuomittiin 17.1.2011 rikoksesta, ja kyseinen rikosasian ratkaisu oli saatavilla Lexbasessa helmikuuhun 2024 asti. Rikosasian ratkaisu on poistettu julkisesta rikosrekisteristä.

Riita koskee [kysymystä siitä], onko Garrapatica AB velvollinen maksamaan vahingonkorvausta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus) ja muun henkilötietojen käsittelyä koskevan säännösten rikkomisen perusteella. ND on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan maksamaan vahingonkorvauksena 300 000 kruunua korkoineen. Garrapatica AB on vastustanut kannetta ja esittänyt, ettei yleistä tietosuoja-asetusta voida soveltaa, koska Lexbaselle on julkaisutodistus. Yhtiö on sitä vastoin myöntänyt, että se kieltäytyi poistamasta ND:n henkilötietoja hänen pyyntönsä mukaisesti ennen kuin henkilötiedot poistettiin yhtiön sisäisen tietojen poistamista koskevan käytännön mukaisesti. Garrapatica AB on pitänyt 20 000 kruunun määräistä vahingonkorvausta sinänsä kohtuullisena.

Oikeussäännöt

Sananvapausperustuslaki ja tietosuojalaki

Sananvapausperustuslaki (yttrandefrihetsgrundlagen, 1991:1469) on yksi Ruotsin [niin sanotuista] mediaperustuslaeista, ja se sisältää säännöksiä muun muassa radio- ja televisiolähetysten sekä eräiden internetsivustojen perustuslaillisesta suojasta. Lain tarkoituksena on turvata sananvapaus näiden osalta. Sananvapausperustuslain 1 luvun 4 §:n mukaan perustuslain säännöksiä ohjelmien lähettämisestä on sovellettava tietyn tyyppisiin tietokantoihin, jos toiminnalle on myönnetty julkaisutodistus. Nyt käsiteltävässä asiassa Lexbaselle on myönnetty julkaisutodistus, mistä seuraa, että tietokanta nauttii perustuslaillista suojaa.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentävistä säännöksistä annetun lain (lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, 2018:218, jäljempänä tietosuojalaki) 1 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan yleistä tietosuoja-asetusta ei sovelleta, jos sen soveltaminen johtaisi ristiriitaan painovapausasetuksen (tryckfrihetsförordningen) tai sananvapausperustuslain kanssa. Mainitun säännöksen 2 momentin mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen tiettyjä artikloja ei sovelleta [muun muassa] journalistisessa tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Sananvapausperustuslain 1 luvun 14 §:stä seuraa, ettei julkinen elin saa ilman perustuslain tukea ryhtyä toimenpiteisiin ketään kohtaan siksi, että tämä on käyttänyt väärin sananvapautta tai osallistunut sen väärinkäyttöön ohjelmassa, eikä ryhtyä toimenpiteisiin ohjelmaa kohtaan tällaisesta syystä. Saman lain 1 luvun 11 §:stä ilmenee edelleen, ettei julkinen elin saa kieltää ohjelman tekemistä, julkaisemista tai levittämistä yleisön keskuudessa ohjelman sisällön perusteella, ellei toimenpide perustu perustuslakiin.

Vahingonkorvaus ohjelman sisällön kautta tapahtuvasta sananvapauden väärinkäytöstä voi sananvapausperustuslain 9 luvun 1 §:n mukaan perustua vain siihen, että vahingonkorvausvaatimuksessa tarkoitettulla ohjelmalla on syyllistytty sananvapausrikokseen. Se, että toista kutsutaan elintavoiltaan rikolliseksi tai moitittavaksi henkilöksi tai että toisesta muuten annetaan tietoja, jotka ovat omiaan saattamaan hänet muiden halveksinnan kohteeksi, on herjauksena rangaistava teko ja sananvapausrikos sananvapausperustuslain 5 luvun 1 §:n ja painovapausasetuksen (1949:105) 7 luvun 3 §:n mukaan. Teko ei sen sijaan ole rangaistava, jos tiedon antaminen asiassa oli asian olosuhteisiin nähden puolustettavaa ja tiedon antanut osoittaa, että tieto oli tosi tai että hänellä oli perusteltu syy pitää sitä totena.

Yleinen tietosuoja-asetus

Yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai

jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Lisäksi kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain viranomaisen valvonnassa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 17 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjä poistamaan rekisteröityä koskevat henkilötiedot ilman aiheutonta viivytystä [muun muassa] edellyttäen, että henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin.

Jos henkilölle aiheutuu yleisen tietosuoja-asetuksen rikkomisesta aineellista tai aineetonta vahinkoa, hänellä on saman asetuksen 82 artiklan mukaan oikeus saada rekisterinpitäjältä tai henkilötietojen käsittelijältä korvaus aiheutuneesta vahingosta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 85 artiklan 1 kohdasta seuraa, että jäsenvaltioiden on lainsäädännöllä sovitettava yhteen saman asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen, mukaan lukien käsittely journalistisia tarkoituksia ja akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten. Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 153 perustelukappaleesta ilmenee, että jäsenvaltioiden lainsäädännössä olisi sovitettava yhteen sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevat säännöt ja saman asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan. Kyseisestä kappaleesta ilmenee edelleen, että jäsenvaltioiden olisi hyväksyttävä lainsäädäntötoimia, joissa säädetään vapautuksista ja poikkeuksista näiden perusoikeuksien tasapainottamista varten.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 85 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on edelleen säädettävä käsittelylle journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten vapautuksia ja poikkeuksia tietyistä asetuksen luvuista, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaan koskevan oikeuden yhteensovittamiseksi sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

Ennakkoratkaisupyyntöön tarve

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaan kansallinen tuomioistuin voi pyytää ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta. Ennakkoratkaisun pyytäminen edellyttää, että asiassa on tullut esiin asian kannalta relevantti unionin oikeuden tulkintaa koskeva kysymys ja että selvyuden saaminen on tarpeen asian ratkaisemiseksi.

Asiassa on kyse sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden sekä henkilötietojen suojaan koskevan oikeuden suhteesta. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa jäsenvaltioille annetaan tietty harkintavalta tätä koskevien lainsäädäntötoimien osalta. Ruotsin lainsäädännöstä seuraa, että yleistä tietosuoja-asetusta ei sovelleta ja että oikeus henkilötietojen suojaan turvataan sananvapausperustuslain ja painovapausasetuksen säännöksillä. Sananvapausperustuslain 1 luvun 20 §:n

henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä ei sovelleta henkilötietoihin, joista tässä asiassa on kyse. Oikeus henkilötietojen suojaan tällaisten henkilötietojen levityksen osalta turvataan ainoastaan herjauksesta johtuvalla rikosoikeudellisella vastuulla ja mahdollisuudella vaatia vahingonkorvausta herjauksesta.

Unionin tuomioistuin on tietosuojadirektiiviä (direktiivi 95/46) tulkitessaan lausunut sananvapauden ja henkilötietojen suojaan koskevan oikeuden yhteensovittamisesta, että direktiivin perusteella kansallisen lainsäädännön osaksi saatettuja säännöksiä sovellettaessa on arvioitava näiden oikeuksien ja intressien tasapainon oikeasuhtaisuutta. Tuomioistuimen on tulkittava kansallista lainsäädäntöä direktiivin mukaisesti ja tavalla, joka ei ole ristiriidassa [unionin] oikeusjärjestyksessä suojattujen perusoikeuksien kanssa tai muiden [unionin oikeuden yleisten] periaatteiden, kuten suhteellisuusperiaatteen, kanssa (ks. unionin tuomioistuimen tuomio Bodil Lindqvist[,] C-101/01[, 87 kohta]).

Tingsrättenin arvion mukaan on tulkinnanvaraista, missä laajuudessa ja missä tarkoituksissa jäsenvaltiot voivat yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan ryhtyä henkilötietojen käsittelyä koskeviin lainsäädäntötoimiin ja mitä vaatimuksia yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetaan sen nojalla annettavalle kansalliselle lainsäädännölle. Koska unionin oikeudella on etusija kansalliseen lainsäädäntöön nähden, selvyyden saaminen tältä osin on tarpeen asian ratkaisemiseksi.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa sallitaan nimenomaisesti, että jäsenvaltiot säätävät vapautuksista ja poikkeuksista asetuksesta [muun muassa] journalistissa tarkoituksessa tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä varten. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei määritellä, mitä journalistisilla tarkoituksilla tarkoitetaan. Unionin tuomioistuin on lausunut, että käsitettä on tulkittava laajasti ja että toimintaa, jonka tarkoituksena on tietojen, mielipiteiden tai ajatusten ilmaiseminen yleisölle millä tahansa tiedonsiirron välineellä, on pidettävä journalistisissa tarkoituksissa tapahtuvana (ks. unionin tuomioistuimen tuomio Satakunnan Markkinapörssi Oy ja Satamedia Oy[,] C-73/07[, 61 kohta]). Unionin tuomioistuin lausui edelleen, että tämä koskee myös tietoja, jotka ovat peräisin kansallisen lainsäädännön nojalla julkisista asiakirjoista. Sen sijaan tarkemmin selventämättä on jäänyt se, edellytetäänkö tietojen, mielipiteiden tai ajatusten ilmaisemiselta yleisölle myös sitä, että yleisölle ilmaistua on jollakin tavalla muokattu tai käsitelty.

Tingsrätten pitää epäselvänä, miten yleistä tietosuoja-asetusta on tässä suhteessa tulkittava. Näin ollen unionin tuomioistuimelle on esitettävä ennakkoratkaisupyyntö.

Ennakkoratkaisupyyntö

Tingsrätten pyytää, että unionin tuomioistuin antaa ennakkoratkaisun ja vastaa seuraaviin kysymyksiin

1. Voivatko jäsenvaltiot yleisen tietosuoja-asetuksen 85 artiklan 1 kohdan mukaan ryhtyä lainsäädäntötoimiin, jotka ylittävät sen, mitä niiltä

edellytetään asetuksen 85 artiklan 2 kohdassa, ja jotka koskevat henkilötietojen käsittelyä muussa tarkoituksessa kuin journalistisissa tarkoituksissa tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi: Voidaanko yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen henkilötietojen suoja saman asetuksen 85 artiklan 1 kohdan mukaan sovittaa yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa siten, että henkilö, jonka henkilötietoja käsitellään asettamalla häntä koskevia rikostuomioita internetissä yleisön saataville maksua vastaan, voi oikeussuojakeinoina ainoastaan panna vireille herjausta koskevan rikosoikeudellisen menettelyn tai vaatia vahingonkorvausta herjauksesta?
3. Jos ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: Voidaanko toimintaa, jossa rikostuomioita julkisina asiakirjoina saatetaan yleisön saataville internetissä maksua vastaan ilman, että niitä on mitenkään käsitelty tai muokattu, pitää henkilötietojen käsittelynä, joka tapahtuu yleisen tietosuoja-asetuksen 85 artiklan 2 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten?